

Hänvisning

Begäran om utlåtande om utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen (VN/33074/2023)

Social- och hälsovårdsministeriet
PB 33
FI-00023 STATSRÅDET

registratorskontoret.shm@gov.fi

Kontaktperson

Fredrik Rönnlund, telefon +358 (0)18 25000 (växel)
fredrik.ronnlund@regeringen.ax

Ärende

Utlåtande om utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att lämna följande utlåtande till social- och hälsovårdsministeriet om regeringens utkast på proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen:

Landskapsregeringen konstaterar att det i det svenska sammandraget av utkastet ingår förslag på lagtexter och en sammanfattning av de huvudsakliga förslagen och de huvudsakliga konsekvenserna. Detaljmotiveringarna fattas i sin helhet. Ämbetspråket vid landskapsregeringen är svenska enligt 36 § självstyrelselagen (ÅFS 1991:71) för Åland. Avsaknaden av propositionen i sin helhet på svenska medför att landskapsregeringen inte kan bilda sig en heltäckande uppfattning om grunderna för förslaget och ge alla för Åland eventuella relevanta synpunkter. Landskapsregeringen anser följaktligen att de skyldigheter som följer av 38 § i självstyrelselagen om skriftväxlingsspråk inte uppfylls.

Enligt 18 § 13. punkten i självstyrelselagen är tillstånd till utskänkning av alkoholdrycker (servering av alkoholdrycker) landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 29 § 4. punkten i självstyrelselagen utgör annan än i 18 § 13 punkten nämnd alkohollagstiftning, rikets lagstiftningsbehörighet. Enligt 27 § 36. punkten är skatter och avgifter, med de undantag som nämns i 18 § 5 punkten, rikets behörighet. På Åland tillämpas således rikets lagstiftning vad gäller exempelvis detaljhandel och punktskatt på alkoholdrycker. Undervisning utgör landskapets behörighet enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen.

Emedan landskapets alkoholpolitiska lagstiftningsbehörighet är begränsad samtidigt som behörighetsfördelningen mellan Åland och riket är svår att avgränsa, har så kallad blankettlagstiftning bedömts som det mest överskådliga och sammanhängande sättet att lagstifta om servering av alkoholdrycker på Åland. Följaktligen har alkohollagen (FFS 1102/2017) antagits på Åland genom landskapslagen (2021:140) om tillämpning på Åland

av alkohollagen (nedan benämnd *landskapslagen*). Enligt landskapslagens 1 § 2 mom. ska ändringar i alkohollagen tillämpas från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. De ändringar som föreslås i det aktuella utkastet på lagändringar innebär, enligt en preliminär bedömning, att flera hänvisningar i landskapslagen till alkohollagen blir felriktade och således att rättsläget på Åland till dessa delar blir bristande. Landskapsregeringen kan initiera en revidering av landskapslagen för att anpassa den till ändringarna, efter det att riksdagen fattat beslut om ärendet. Ett sådant lagförslag kräver icke desto mindre tid för beredning, för behandling i Ålands lagting och för att genomgå lagstiftningskontrollen (självstyrelselagens 19 §), innan publicering i Ålands författningssamling (självstyrelselagens 20 §). Det är således av stor vikt att den åländska lagstiftningsprocessens tidsåtgång beaktas och respekteras vid beslut om ikraftträdandedatumet för lagändringarna.

I alkohollagens 17a §, 38 §, 57 §, 58 § och 60 § föreslås regleringar som rör så kallade leveranspass. Enligt landskapsregeringens bedömning utgör föreslagna regleringar av leveranspassen, liksom leverans av alkoholdrycker i sin helhet, rikets lagstiftningsbehörighet, emedan de grundar sig på *detaljhandelstillstånd* och det saknas koppling till serveringstillstånd. I det föreslagna 58 § 2 mom. stadgas att:

“Leveranspass beviljas av en läroanstalt som har ett sådant tillstånd att ordna examina och utbildning som avses i lagen om yrkesutbildning (531/2017) eller av en läroanstalt som har ett sådant tillstånd som avses i yrkeshögskolelagen (932/2014).”

Emedan undervisning utgör landskapets behörighet enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen, verkar läroanstalter på Åland på basen av landskapslagstiftning och saknar således tillstånd för utbildning och examina enligt ovan. Juridisk grund för läroanstalter på Åland att ordna och bevilja föreslagna leveranspass saknas därför. I det föreslagna 58 § 4 mom. stadgas vidare om en förordningsfullmakt om godkännande av intyg utfärdade på Åland enligt följande:

“Närmare bestämmelser om innehållet i och bedömningen av prov som avses i 1 och 2 mom. och om motsvarande utbildningar och examina, samt om godkännande av intyg som beviljats i landskapet Åland såsom intyg som avses i 1 och 2 mom. utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.”

Tillämpningen av hänvisningen i förordningsfullmakten till 58 § 2 mom., som handlar om leveranspass, är oklar, beaktat ovan nämnda behörighetsfördelning: Lagtinget kan inte fatta beslut om regleringar av leverans av alkoholdrycker från detaljhandeln, således ej heller om leveranspass och deras beviljande på Åland.

Hänvisningen i samma moment (58 § 4 mom.) till 58 § 1 mom. om godkännande i riket av *serveringspass (intyg över kunskaper om alkohollagen)* utfärdade på Åland, är däremot fortsatt korrekt ur behörighetssynpunkt och av stor praktisk vikt. I landskapslagens 17 § 3 mom. har införts en motsvarande förordningsfullmakt om godkännande på Åland av

serveringsintyg beviljade i riket. Dessa regleringar om serveringspass (intyg) skiljer sig från de nu föreslagna om leveranspass, på så vis att regleringar av serveringspass är direkt hänförliga till serveringstillstånd, det vill säga Ålands behörighet.

Landskapsregeringen förutsätter att nämnda föreslagna bestämmelser ses över och bereds vidare så att leveranspass kan beviljas näringsidkare på Åland.

Landskapsregeringens preliminära bedömning är att ingående av en överenskommelseförordning, jämte anslutande avtal med en läroanstalt på Åland, kunde övervägas som en möjlig lösning - alternativt att det säkerställs att en sådan läroanstalt i riket som avses i det föreslagna 58 § 2 mom. ordnar utfärdandet av leveranspass så deltagande kan ske även på Åland. Vad gäller leveranspassen behöver det också säkerställas att prov och intyg kan ordnas på svenska, inklusive att det formulär som avses i 57 § 2 mom. finns tillgängligt på svenska. Landskapsregeringen bistår med ytterligare synpunkter vid behov.

Av det sammandrag som landskapsregeringen tagit del av står det inte helt klart var gränserna går för den föreslagna leveransmodellen. Omfattas endast leverans från detaljhandeln direkt till den adress kunden meddelat? Landskapsregeringen konstaterar att inga regleringar föreslås om uthämningsställen. I detta sammanhang kan påpekas att Åland står utanför EU:s mervärdesskatte- och punktskatteområde, vilket innebär att frakt och leverans av alkoholdrycker från Åland till riket, eller andra vägen, är komplicerad.

Vad gäller konsekvenserna av förslaget om leveranstillstånd som helhet har landskapsregeringen, beaktat att remisstiden sammanfallit med semestertider, inte haft möjlighet att utföra närmare utredningar. Förslaget förefaller icke desto mindre stå i motsatsförhållande till det övergripande syftet med alkohollagen (FFS 1102/2017), om vilket stadgats i 1 §, det vill säga att minska konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen och förebygga negativa effekter för brukare, övriga personer samt för samhället i stort. Landskapsregeringen önskar påtala att ju större tillgängligheten till alkoholdrycker är desto större effekt på konsumtionen har eventuella framtida sänkningar av alkoholskatten, vilket i sin tur leder till större alkoholrelaterade skadeverkningar. Ställande av dylika förslag på lagändringar kräver att tillräckliga utredningar utförts på vilka grundliga avvägningar gjorts. Landskapsregeringen saknar en samlad bedömning av de långsiktiga samhällsekonomiska och folkhälsomässiga konsekvenserna av *alla* de alkoholpolitiska reformer som Finlands regering utfört eller aviserats att ska utföras eller utredas under denna regeringsperiod. Förslaget bedöms likt för övriga Finland främja tillgängligheten till alkoholdrycker och öka antalet konsumtionskanaler jämfört med idag. Landskapsregeringen ställer sig ändå frågande till nödvändigheten av att tillåta hemleverans av i synnerhet starka alkoholdrycker, även om de begränsade leveranstiderna verkar förmildrande. För leverantörer (personer) som ensamma levererar alkoholdrycker kan, icke desto mindre, svårbedömda och svårhanterliga situationer uppstå om hinder för leverans föreligger enligt alkohollagens 37 §.

Övriga anmärkningar:

- I det föreslagna 35 a § 3 mom. stadgas att drycker som inte kan levereras ska återlämnas till säljaren vid de situationer som hänvisas till i bestämmelsen. I bestämmelsen, eller dess motiveringar, kunde vägledning ges hur leverantören ska agera om det uppstår hinder för att återlämna alkoholdryckerna, exempelvis om leverantören inte kan återlämna dryckerna innan detaljhandelsstället stänger för dagen.
- I det föreslagna 58 § 3 mom. står *serveringstillstånd* i stället för *serveringpass* (antaget skrivfel).

Minister

Arsim Zekaj

Specialsakkunnig

Fredrik Rönnlund